



TARAKKIYAT TADQIQOTLARI | ИССЛЕДОВАНИЯ РАЗВИТИЯ DEVELOPMENT STUDIES

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНЛАР | НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ КОНФЕРЕНЦИИ
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCES

Volume II, Issue-23, (November) 2024

Journal homepage: <https://inashr.uz/index.php/rid>

NURITDINOV Navruz

*Farg'ona davlat universiteti
mustaqil tadqiqotchisi*

MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH VA HUQUQIY BILISHNI O'ZARO ALOQADORLIKDA RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada milliy o'zlikni anglash va huquqiy bilishni o'zaro aloqadorlikda rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: milliy o'zlikni anglash, huquqiy bilim, jamiyat va davlat, ijtimoiy munosabatlar, milliy o'ziga xoslik.

Milliy o'zlikni anglash va huquqiy bilimlarning o'zaro aloqadorlikda rivojlanish masalasi millat bilan bog'liq muammolarning negizi hisoblanadi. Har qanday inson qaysi millatning vakili bo'lmasin, eng avvalo, u o'z millatining tarixi va kelajagi bilan qiziqadi, o'zining shaxsiy hayotini undan ajralgan holda tasavvur eta olmaydi. Uning qalbida o'z millatini sevisish va unga xizmat qilish kabi tuyg'ular yashirin bo'lsada mavjud bo'ladi. Bu kabi tuyg'ular milliy o'zlikni anglash va milliy ongda o'z aksini topgan bo'lib, ularsiz milliy ongning mavjud bo'lishi mumkin emas.

Tarixga nazar solar ekanmiz, turli milliy ozodlik harakatlari, inqilobiy to'ntarishlar va mustaqillikni qo'lga kiritishga urinish kabi tarixning ijtimoiy-siyosiy voqealarga boy bo'lgan burilish davrlarida milliy o'zlikni anglash hodisasi millatning milliy ongiga va kelajak ma'naviy taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillardan biriga aylangan.

Milliy o'zlikni anglash va huquqiy bilimni o'zaro munosabatda rivojlantirish ahil, mas'uliyatli va axloqiy jihatdan ongli jamiyatlarni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Milliy o'zlikni anglash va huquqiy ta'limni o'zaro bog'laydigan o'quv dasturini ishlab chiqish, talabalar o'z milliy merosi va o'ziga xosligi kontekstida o'z huquq va majburiyatlarini tushunishlarini ta'minlashdir.

Tajribali o'rganish huquqiy bilim va milliy o'ziga xoslik o'rtasidagi aniq bog'lanishni ta'minlash uchun tarixiy joylar, yuridik muassasalar va madaniy yodgorliklarga sayohatlar kabi tajribaviy o'rganish usullarini targ'ib qilishdan iborat.

Milliy meros va huquqiy tamoyillarga urg'u beruvchi, ishtirokchilarda o'zlikni anglash va huquqiy ongni tarbiyalovchi jamiyatga asoslangan madaniy dasturlarni amalga oshirishdir. Avlodlararo muloqotlar turli avlodlar o'rtasida hikoyalar, tajribalar va Huquqiy bilimni almashish uchun o'zaro munosabatlarni rag'batlantirish, yoshlarga o'z milliy o'ziga xosligi va huquqiy tizimining evolyutsiyasi va ahamiyatini tushunishga yordam berishdir. Kengroq auditoriyani, shu jumladan chekka hududlardagilarni qamrab olish uchun milliy tarix, madaniyat va huquqiy ta'lim bo'yicha kurslarni taklif qiluvchi onlayn platformalarni ishlab chiqishdir.

Milliy o'zlikni anglash va Huquqiy bilimni o'zaro munosabatlarda rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari ta'lim sohasidagi islohotlar, jamoatchilik ishtiroki, raqamli resurslar, siyosat asoslari, tadqiqotlar, hamkorlik, yoshlar imkoniyatlarini kengaytirish, global istiqbollari, ommaviy axborot vositalarining ishtiroki va umrbod ta'limni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni o'z ichiga oladi.

Ushbu elementlarni birlashtirgan holda, jamiyatlar o‘z fuqarolarida huquqiy ong va mas’uliyatni yuksaltirish bilan birga milliy o‘zlikni chuqurroq tushunish va qadrlashni rivojlantirishi mumkin.

Huquqiy davlat huquqiy davlatga bog‘liq bo‘lib, qonun ustuvorligi faqat huquqiy davlatda, huquqiy hokimiyatlar bo‘linishi sharoitida mumkin bo‘ladi. Huquq yuksak umuminsoniy qadriyatdir. Unga har qanday narxda hokimiyatni qo‘lga kiritish va uni saqlab qolish vositasi sifatida qarash nafaqat bu qadriyatlarga zid, balki ularni inkor etishdir. Qonun insonga xizmat qilishi kerak bo‘lgan qadriyatdir. Uning asosiy maqsadi insoniyat jamiyatini barpo etish, uni insonparvarlik yo‘li bilan boshqarish, odamlarga munosib turmush sharoitini ta‘minlashdan iborat.

Hozirgi zamon huquqi “hamma narsaga ruxsat etilmagan narsa man etiladi” degan qoidadan “qonun bilan bevosita taqiqlanmagan hamma narsaga ruxsat beriladi” tamoyiliga aylandi. Qanchalik qonun ustuvorligi bilan yashasangiz, shunchalik erkin bo‘lasiz, davlat shunchalik ko‘p huquqlarga ega bo‘ladi, qonun oldida tenglik, qonunning ustunligi u bilan o‘lchanadi. Lekin, albatta, biz rasmiy qonunchilik, deklarativ bezak haqida emas, balki mamlakatdagi haqiqiy vaziyat haqida gapiramiz.

1789 yilgi Deklaratsiyada frantsuzlar tomonidan e‘lon qilingan tamoyillar hali ham haqiqatdan ko‘ra ko‘proq deklaratsiyadir. Qonunchilikning zamonaviyligi (faqat) uning yoshi bilan o‘lchanmaydi. Angliyada Konstitutsiya yo‘q, ba‘zi qonunlar hatto o‘rta asrlarga tegishli, ammo mamlakatda inson huquqlari va erkinliklari bugungi konstitutsiyaviy O‘zbekistonga qaraganda aniqroq va samaraliroq himoyalangan. Demak, qonun chiqaruvchi qonunchilik tamoyillarini bilishi, unga sodiq bo‘lishi, qonunning daxlsizligi va muqaddasligiga sig‘inishi, hech bo‘lmaganda ijro hokimiyatining huquqiy g‘oyalarini hurmat qilishi yoki qonunchilikka amal qiladigan ish mexanizmiga ega bo‘lishi muhimdir. Uni nazorat qiling.

Parlament a‘zosi bo‘lish qonun chiqaruvchi bo‘lishni anglatmaydi. Qonun chiqaruvchi bo‘lish har bir mandat egasi da‘vo qila oladigan narsa emas. Aks holda, dunyoda millionlab Sitseron va Jefferson paydo bo‘ladi. Qonun chiqaruvchi bo‘lish uchun donolik kerak.

Huquq falsafasining otasi Kant huquqni bilish hodisasi deb hisoblaganligi bejiz emas. Bizda qonun chiqaruvchining munosib shaxs bo‘lishi muammosi ham bor. Qonun chiqaruvchi bo‘lish - bu qonun hokimiyatga emas, balki inson erkinligi idealiga xizmat qilishi kerakligini tushunishdir.

Huquq falsafasiga ko‘ra, har qanday davlat qonunchiligidagi taqiqlar, cheklashlar va mas’uliyatni belgilovchi normalarning ruxsat etilgan meyorlardan ustunligi (ko‘pchiligi) o‘sha davlatning totalitar, avtoritar yoki demokratik davlat ekanligini ko‘rsatadigan asosiy ko‘rsatkichdir.

Yuqoridagi xulosalar va mushohadalarda tarixshunoslik tom ma‘nodagi insonshunoslik sifatida talqin etilib, uni komil inson shaxsini tarkib toptirish ishiga yo‘naltirilganligini qayd etish joiz.

Agar chindan ham tarixni ma‘naviyat va ruhiyat fenomeniga aylantirsak, aniqrog‘i, uni shunday idrok etib, shunday tadqiq etsak, yana va yana o‘tmishni sana va voqealar orqali emas, inson orqali o‘rganishga ehtiyoj sezamiz. Oxir-oqibatda inson tarixning yaratuvchisi, ishtirokchisi, dunyoga keltiruvchi eng oliy xilqat ekanligini va bu rad etib bo‘lmas haqiqat, tengsiz qadriyat ekanligini tan olamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Nuritdinov N. Socio-Cultural Factors of the Effective use of Critical Thinking in the Development of Modern Legal Knowledge //Pubmedia Social Sciences and Humanities. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 9-9.

2. Нуритдинов Н. А. НЕКОТОРЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ И ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ УЗБЕКИСТАНА //Наука, образование, инновации: актуальные вопросы и современные аспекты. – 2020. – С. 84-86.

3. Normatova D. E. The Development of Socio-Philosophical Thought in Western Europe On the Eve of The End of The Renaissance //environment. – 2021. – Т. 1. – С. 189.

4. Normatova D. E. Attitudes Towards Moral Heritage in The History of Central Asia //Oriental Journal of Social Sciences. – 2021. – С. 11-16.